

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ З ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА ЯК СФЕРА РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОГО БІЗНЕСУ»

У статті розкрито теоретико-методичні аспекти, сутність і особливості підприємницької діяльності з виробництва біопалива як сфери здійснення господарського процесу, яка кваліфікується як складова «зеленого бізнесу». Визначено критерії й оціночні параметри ідентифікації підприємництва за ознаками «зеленого бізнесу», приведено дослідницькі напрацювання щодо критеріальних характеристик зеленої бізнесової діяльності на прикладі підприємницької діяльності з виробництва біопалива у відповідності до загальноприйнятих в теорії і практиці методологічних підходів до пропагування – розвитку економіки, суспільства й природи на засадах сталості, відновлюваності, екологічності.

Ключові слова: підприємництво, бізнес, біопаливо, «зелений бізнес», виробництво, господарська діяльність, екологічність, сталий розвиток.

Гончарук И.В.

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПО ПРОИЗВОДСТВУ БИОТОПЛИВА КАК СФЕРА РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЕНОГО БИЗНЕСА»

В статье раскрыты теоретико-методические аспекты, сущность и особенности предпринимательской деятельности по производству биотоплива как сферы осуществления хозяйственного процесса, которая квалифицируется как сегмент «зеленого бизнеса». Определены критерии и оценочные параметры идентификации предпринимательства по характеристикам «зеленого бизнеса», приведены исследовательские наработки относительно критериальных характеристик зеленой бизнесовой деятельности на примере предпринимательской деятельности по производству биотоплива соответственно общепринятым в теории и практике методологическим подходам к пропаганде – развитию экономики, общества и природы на основах устойчивости, возобновляемости, экологичности.

Ключевые слова: предпринимательство, бизнес, биотопливо, «зеленый бизнес», производство, хозяйственная деятельность, экологичность, устойчивое развитие.

Goncharuk I.V.

BUSINESS ACTIVITY OF BIOFUEL PRODUCTION AS “GREEN BUSINESS” DEVELOPMENT AREA

Theoretic and methodic aspects, essence and specifics of business activity of biofuel production as economic process execution area, which is recognized as “green business” segment are revealed in the paper. Criteria and estimation characteristics of business identification according to “green business” features are determined, exploratory results regarding criterial characteristics of “green business” activity by the example of biofuel production business activity according to generally accepted in theory and practice methodological approaches to advocating economy, society and nature development on the basis of stability, renewability, ecological compatibility.

Key words: business, business activity, biofuel, “green business”, production, economic activity, ecological compatibility, stable development.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Підприємницька діяльність завжди виступала і виступатиме рушійною силою упровадження в господарську практику різного роду інновацій, інноваційних галузей, виробництв, господарських процесів, що визначено природою і функціональним призначенням підприємницької діяльності. Всеохоплююча значимість підприємництва по суті є об'єктивною, адже наслідують створення можливостей для задоволення суспільних потреб майже на усіх рівнях життєдіяльності людини, включаючи вже навіть потреби у забезпеченні сталості, відновлюваності розвитку природного середовища існування людини. Останнє в підприємстві утверджується через аспекти «зеленого бізнесу», одним із яких є підприємницька діяльність з виробництва біопалива. Розкриття проблеми підприємницької діяльності у виробництві біопалива як складової розвитку «зеленого бізнесу» вважаємо на сьогодні актуальним завданням, адже світова практика господарювання все інтенсивніше використовує засоби, які забезпечують збереження відновлення природного середовища, екологізацію і сталість, зокрема це стосується сільського господарства, галузі, яка найбільш тісно «співпрацює» з природою.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Вже тривалий період в науці і практиці утверджується думка про необхідність запровадження передумов для всебічного «озеленення» господарських відносин, зокрема за рахунок стимулювання розвитку підприємницької діяльності з виробництва біопалива.

Науковий пошук проблем розвитку «зеленого бізнесу» і зокрема підприємницької діяльності з виробництва біопалива як надзвичайно важливої його підсистеми, яка у своїй функціональності зачіпає широку гамму проблемних аспектів розвитку людства є відносно новим. Піднята проблема в теоретичному і практичному плані методологічно розроблена лише частково, в силу об'єктивних умов та суспільного сприйняття інституційних передумов пропагування ідей «зеленого бізнесу», біопаливного підприємництва зокрема, адже тут має місце конфлікт інтересів у системі «продовольча безпека – енергетична безпека».

Розробка теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо розвитку підприємницької діяльності, а також підприємницької діяльності у виробництві біопалива як сфери активного поширення «зеленого бізнесу» здійснена у працях таких науковців як: В. Шевчук, Г. Калетнік, Г. Гелетука, М. Зубець, Т. Галушкіна, Г. Білявський, С. Беляєва, Б. Буркинський, Я. Янишин, С. Кафлевська, О. Скорук та ін.

Власне проблеми підприємницької діяльності, пов'язані з проблемою підприємницької біопаливом розкриті в наукових працях цілої когорти відомих науковців, серед яких: М. Малік, О. Шпичак, О Шпикуляк, В. Месель-Веселяк, О. Прутська та ін.

Зважаючи на значний, навіть зростаючий інтерес науковців до проблем «зеленого бізнесу», розвиток теорії і методико-практичних засад розбудови функціональної системи підприємницької діяльності з виробництва біопалива, вважається нами науковим пріоритетом.

Цілі статті. Мета і головна ціль статті полягає у розкритті теоретико-методичних засад і визначення пріоритетів щодо визначення ролі підприємницької діяльності з виробництва біопалива у системі «зеленого бізнесу» як особливого механізму запровадження принципів сталості, відновлюваності й екологічності у практику соціально-господарської життєдіяльності.

Для досягнення визначеної мети, в статті передбачається вирішення таких завдань:

- визначення сутності та функціональних характеристик підприємницької діяльності з виробництва біопалива;
- окреслення засад «зеленого бізнесу» з визначенням місця і ролі у ньому біопаливного підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Проблема «зеленого бізнесу» в теоретичному й практичному плані відносно нова, саме персоніфікація напряму економічного пошуку у цьому аспекті здійснюється науковцями, які висвітлюють власне бачення сутності згаданого питання. Досліджувана проблема в теоретичному і практичному плані відносно нова, тому методологічно розроблена лише частково, в силу об'єктивних умов та суспільного сприйняття інституційних передумов пропагування ідей «зеленого бізнесу». Головна проблема – це ефективність усіх сфер життя, господарського процесу, загалом низький рівень використання відновлюваних технологій і ресурсів у виробництві. Разом з цим «зелений бізнес» є рушійною силою у забезпеченні сталого розвитку економіки, суспільства, територій. Щодо загальнотеоретичних і частково практичних аспектів сталого розвитку як квінтесенції функції «зеленого бізнесу», то наукові напрацювання тут досить вагомі.

У довідковій літературі зазначено, що «зелений бізнес» - це діяльність, пов'язана з виробництвом та реалізацією екологічних товарів і послуг, під час виробництва та надання яких застосовуються екологічно-конструктивні методи та технології. Діяльність підприємств цього напряму пов'язана з формуванням екологічної свідомості у громадян та сприяє підвищенню їх економічних, екологічних та соціальних умов життя [1]. Це функціональна підсистема механізму досягнення сталого розвитку суспільства за рахунок системної розбудови «зеленої економіки», як особливої інституційної системи взаємодії економічних агентів, головним обмеженням у діяльності яких є необхідність гармонізації господарсько-економічних інтересів (факторів) з природними.

Проте проблема висвітлення теоретико-методологічного, особливо практичного змісту «зеленого бізнесу» у концепції сталого розвитку знаходить певне теоретико-методичне вирішення. Цікавим у цьому плані є дослідження Б.В. Степаненко [2], яка системно підійшла до вивчення теоретичних і методологічних аспектів позиціонування цього поняття в економічній

науці у контексті визначення передумов сталого розвитку суспільства, що є ще одним підтвердження системності.

Функціонально «зелений бізнес» визначається як сукупність економічних агентів, які використовують у своїй діяльності «зелені технології», зrealізовуючи таким чином завдання із забезпечення сталого розвитку. Через функцію «зеленого бізнесу» здійснюються процеси, пов'язані з формуванням «зеленої економіки», яка у свою чергу, продукує ефекти відновлюваності природи, сталого розвитку соціуму та господарської системи. Вважаємо за необхідне визначити критеріальні ознаки «зеленого бізнесу».

«Зелений бізнес» є особлива за складовими інституційна система взаємодії економічних агентів, зокрема підприємців, щодо розвитку ринку екологічних товарів та послуг, забезпечення соціальної відповідальності за використання ресурсів екосистеми. З першого погляду даний вид бізнесу відноситься до сфери сільського, лісового, рибного господарства, але це не зовсім так, до «зеленого бізнесу» слід відносити будь-які види діяльності, які разом з отриманням прибутку, мають на меті досягнення сталого розвитку, тобто використовують «зелені технології» у виробництві товарів й наданні послуг. Тобто економічна ефективність, зокрема отримання прибутку, підпорядкована необхідності збалансованого використання ресурсів і праці на засадах сталості та відновлюваності.

Вагомий вклад у розкриття теоретико-методологічних засад «зеленого бізнесу» зробив німецький вчений В. Дітріх [3], який ґрунтовно дослідив проблему розвитку підприємницької діяльності на основі системного застосування «зелених технологій», як стратегічного напрямку розвитку світового господарства [3].

Підприємства сфери «зеленого бізнесу» є сектором екологічних товарів та послуг, який охоплює постачальників технологій переробки відходів, виробників екологічно дружніх технологій, структури, що упроваджують енергоефективність та технології відновлювальної енергетики, постачальників послуг екологічного моніторингу [4]. Розвиток «зеленого бізнесу» всеціло підпорядкований сталому розвитку, як особлива, інноваційна підсистема упровадження «зелених технологій». Функціональним ідентифікатором «зеленого бізнесу» є: використання відновлюваних енергетичних ресурсів; упровадження екологічно чистих виробництв та ресурсоощадних технологій; реалізації «зелених» інфраструктурних проектів; повторне використання ресурсів (див. табл.). «Зелений бізнес» може розвиватися в усіх сферах господарської діяльності, функціонально забезпечуючи реалізацію принципів сталості.

Розкриття питання теоретико-методичних аспектів підприємницької діяльності з виробництва біопалива як підсистеми «зеленого бізнесу» буде неповним без означення теоретичних аспектів підприємництва як загальноекономічного інституту, тому ми зазначимо свою позицію щодо сутності-функціональних ознак підприємництва.

Підприємництво, як відомо - це діяльність з метою отримання прибутку, яка передбачає ризик, економічну відповідальність і новаторство, ефективне поєднання ресурсів. Вона вирішує комплекс завдань, які позиціонуються як: загальноекономічні загальносуспільні; галузеві; організаційні; суб'єктивно-індивідуальні. Означені завдання вважаємо інституціональними, тобто їх виконання забезпечує інституціоналізацію, або всебічний прояв результатів бізнесових подій. Проте їх виконання вважається результативним тоді, коли підприємництво як функція, тобто підприємство як суб'єкт і об'єкт господарського процесу, здійснює виробництво благ й реалізацію їх на ринку. Незалежно від галузевої приналежності підприємства і виду продукovanого товару, підприємництво виконує економічну, ресурсну, новаторську, соціальну, мотиваційну, організаторську функції. Тобто підприємництво як вид людської діяльності і підприємство як організація відіграє в суспільстві життєзабезпечуючу роль.

Підприємницька діяльність з виробництва біопалива як сфера «зеленого бізнесу» також підпорядкована принципам «зеленої економіки», яка являє собою новий інституційний порядок організації – здійснення підприємницької діяльності, базованої на засадах еколого-економічної відповідальності. Продукція і послуги в даному бізнесі отримуються «зелені», тому створювана додана вартість, а також прибуток є «зеленими», таким чином логічним виглядає висновок про те, що «зелений бізнес» - це на свій страх і ризик діяльність, спрямована на отримання «зеленого прибутку». Головним завданням «зеленого бізнесу» як створювальної підсистеми зеленої індустрії, сектору, який продукує і упроваджує інновації, є гармонізація бізнесових та екологічних інтересів з метою підвищення ролі бізнесу у запровадженні моделі сталого розвитку суспільства.

Сьогодні світова спільнота з дорученням транснаціональних компаній, пропагують системне озеленення галузей і виробництв, визнали необхідність діяти у контексті виконання наступних завдань: зменшення інтенсивності використання матеріалів; зменшення енергоінтенсивності; зменшення дисперсії токсичних субстанцій; збільшення рексайклінгу (поворотності) ресурсів; максимізація використання відновлюваних джерел енергії; подовження терміну використання продукції; підвищення інтенсивності надання послуг [5].

Виконання цих завдань – головна умова забезпечення конкурентоспроможності «зеленого бізнесу», адже лише дотримання означених, інституційно зумовлених критеріїв формування-функціонування підприємств, дає підстави вважати їх «зеленими», тобто такими, які пропагують способи задоволення потреб суспільства у контексті упровадження концепції сталого розвитку. Такі підприємства, види бізнесу, мають бути ресурсоефективними, еколого-орієнтованими, а також такими, що сприяють мінімізації ризиків для людей.

Також необхідно зазначити, що в Україні аспекти «зеленого бізнесу» також відповідним чином упроваджуються зокрема у таких сферах як: виробництво енергії біологічного походження (альтернативна енергетика), створення «зелених ринків»; ощадливе використання природних ресурсів; розвиток «зеленого туризму» тощо.

Оснву розвитку «зеленого бізнесу» у значній мірі формують екоінновації – інновації для сталого розвитку – продукти, процеси, організаційні зміни, інституційні чинники «озеленення» економіки. Концепція «зеленого бізнесу», як вже зазначалося, передбачає упровадження різноаспектних «зелених» інновацій, які сприяють упровадженню «зеленої економіки» - організаційно-економічного механізму досягнення сталості, вирішення глобальних проблем людського розвитку

Висновки. Підприємницька діяльність з виробництва біопалива отримує певний розвиток, а «зелений бізнес» як особлива сфера підприємницької діяльності займає чільне місце серед сегментів взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин на засадах сталості, енергоефективності, природоохоронності й відновлюваності. Пропагування й упровадження у практику видів «зеленого бізнесу» - головне завдання, яке постало сьогодні перед людством в глобальному вимірі.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс : Режим доступу - http://uk.wikipedia.org/wiki/Зелений_бізнес
2. Степаненко Б. В. Особливості та проблеми методології визначення поняття «зелений бізнес» / Богдана Степаненко // Економіка та прогнозування. – 2010. – № 3. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bohdana.hmarka.net/start_files/article/ep042010.pdf
3. Дитрих В. Зелений бізнес - мільярдная сделка! На смену доткомам приходят дотприны / Вальтер Дитрих ; [пер. с нем. В.Хартмана] ; Ин-т экон. и прогнозирова. НАН Украины. - К., 2009. - 296 с.
4. Стратегія підтримки зеленого бізнесу для об'єднань приватного бізнесу України з акцентом на металургійній та гірничодобувній промисловості // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ukr.net/google/search.php?engine=3&redirect=1&q=%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D0%B8+%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%D1%83&cx=partner-pub-2788870589912250%3Aze5o98edm7b&cof=FORID%3A10>
5. Стан і перспективи розвитку зеленої економіки та зеленого бізнесу в Україні / Аналітична довідка - Електронний ресурс : Режим доступу <http://eep.org.ua/files/%D0%9A%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%8F%20Musina%20Green%20Business%2029%2005%202011.doc>
6. Калетнік Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні / Г.М. Калетнік. – К. : Аграрна наука, 2008. – 464 с.
7. Месель-Веселяк В.Я. Ефективність застосування альтернативних видів енергії в сільському господарстві України / В.Я. Месель-Веселяк, В.С. Паштецький // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – С. 3-9.
8. Прутська О.О. Виробництво біопалива: між продовольчою та енергетичною безпекою / О.О. Прутська // Зб. наук. праць Він. держ. аграр. ун-ту. – 2010. – Вип. 42. – С. 159-165.
9. Shapouri H. USDA's Ethanol cost-of-production survey /H. Shapouri, P. Gallagher //United State Department of agriculture, office of the chief economist, office of energy policy and new user, Agricultural economic report No. 841, July 2005. – 42 p.
10. Licht F.O. Brazil's ethanol industry enters the fast lane / World ethanol and biofuels report. – Vol. 3. – No. 20. – July 25, 2005.

Рецензент: д.е.н., доцент Різник Н.С.